

«Норуот
куүхе —
көмүөл
куүхе!»

ЭНГСИЭЛИ

12+

2016 сүйл
Ахсынны
23 күнэ
Бээтинсэ
№150-151 (10546)

1935 сүйл алтынны 5
куунгэр төрүттэммитэ

Нам улууңун ханыата

1996, 2005, 2009 сүйларга
«Сүйл бастынг ханыата»

Киэн туттар дьоммут - биир дойдулаахтарбыт

ГРОССМЕЙСТЕР ҮӨРЭТТЭ

Ахсынны 16 күнгэр Намнаафы 1 №-дээх орто оскуолатыа дуобаты сэргирийг дьон-сэргэ муунна. Саха республикатын дуобакка сүрүн тренерэ, сахалартан бастаки гроссмейстер, биир дойдулаахпыт Александр Гаврильевич Азаров ыалдыттаа. Уопсайа улаханынын-кыралын 50-чээ киин мустубут. Остуул тула дуоскалаах дуобаты бэлэмнээн кэчигирэппиттэр. Саха республикатын дуобат федерацийн уураачынан, дуобаты тарбатар сыйалтан-соруктан манинын үлээр ыытылла туралларын А.Г. Азаров инициинэрдэ. Уопсайа 8 улуус хабыллыбыт. Онно Нам улууна киришибит. Улуустарын кэрийэн дуобаты сэргирийг дьону түмэн, сеанстары, маастар-кылаастары ыыталлар эбит. Намга кэлихтэрин ин-

нинэ Мэнэ Хангалас улууңугар сыйлдыбыттарын инициинэрдэ.

Тэрээнинггэ А.Г. Азаров маастар-кылаастары, түргэн онинууга сеанс көрдөрдэ, күрэхтэний ыытта. Учугэй кыайылаах-хотуулаах дуобатчыттар кыайыны хайдын ылбыттарын бынаара-бынаара көрдөртөөтэ. Ким суурин сурунна. Онтон кэрийн сыйлдан мустубут дьону ыытта ониньоото. Тренердэргэ аанаан көмө пособие «Рабочая тетрадь» оногортобуттарын инициинэрдэ. А.Г. Азаров үүнэн эрэр көлүөнэж дуобаты, сахыматы сэнээрэллэригээр тустаах улэлдэри ыыттарын сэнээрэгээтэ. Эрийсийлэх киришиилэр кэннелрэйтэн кыайылаахтарга анал бириистэр, мэтээллэр туттарылыннылар.

Аксинья ТАТАРИНОВА

Үөрэх эйгэтигэр

ИЛ ДАРХАН ЧИЭСТИЭҮЭ

Ахсынны 24-28 күннэригээр Дьюкууский куоракка республика Ил Дарханын Санга дыллаа-бы харытайтгар Нам улууңуттан 22 оюу ыыттыа.

«О стипендии Главы Республики Саха(Якутия) для обучающихся в общеобразовательных организациях, победителей республиканских конкурсных мероприятий по выявлению и поддержке талантливых и одаренных детей» дийн Ил Дархан 24.12.2014 с. 246 №-дээх дъяланын тахсыбыт бахандыннаа олдуурлан, 17 орто оскуолатан үөрэнэччилэр талылыннылар. Ол курдук, Жиркова А. (ХСФД), Бочуров В. (Көбөкен ОО), Евченко С. (1 Хомустаах ОО), Слепцов А. (Нам 1 №-дээх ОО), Корякина Н. (Хатын Арыы ОО), Попов С. (Арбын ОО), Посельская А. (Үөдэй ОО), Шергина Г. (Модут ОО), Кириллина В. (Нам 2 №-дээх ОО), Захаров А., Бочкарёва С. (Намнаафы гимназия), Новгородова А. (Партизан ОО), Федорова А. (Хамааттаа ОО), Наумова С. (Хатырк ОО), Протопопова А. (2 Хомустаах ОО), Аммосов У. (Салбанг ОО), Сивцев В. (Түбэ ОО), Заровняева У. (Бетүн ОО) үөрэх, куонкурустар бастынгынан аттанан ыыттыаахтара.

Маны таынан унулуччу си-тийнилэрин ийин Васильев И. («Сайды» 1 Хомустаах ОО), Соловьева С., Аргунов Д. (Намнаафы гимназия), Афанасьев Г. (Бетүн ОО) — барыта 4 оюу аат-

таах-суоллаах тус ынгырынын туттулар. Эбии үөрэхтээнийн сыйлнан 1 миэстэ эбии үөрэхтээнийн тэрилтэлэригээр бэрилиннэ. Хамынхайга бынаарыгынан, бөвтөн 1 Хомустаах «Сайды» оюу киинин иитиллээччите Васильев Иван бастынгынан ааттанна.

Бөлөх салаа аччытнаан «Түлбэ» оюу киинин педагога К.И. Колодезников ананна.

5 күн устатаа овзор санаторийга сыннаныахтара, культурний-маассабай тэрээнинэргэ, лидер-овзор республикатаафы форумнарыгыр кыттыаахтара.

Ахсынны 26 күнгэр цирк дьиэтигэр үөрүүлэх түгэнгээ Ил Дархан Егор Борисов овзоруу көрдээлий, харчынан стипендия туттарыаа.

Ахсынны 29 күнгэр Хатын Арыы орто оскуолатын баазатыгар улуус бахылынгын харийтадаа буолар. Уопсайа үөрэхтээнийн, муусука оскуолаларыттан, эбии үөрэхтээнийн тэрилтэлэриттэн барыга 100 оюу ынгырылынна.

Бу күн Санга дыллаа-бы онинууттан, Тымныы олоньору көрсүүттэн сааланыгаа, улуус бахылыга бастынгыны эвэрдэлийэ. «Лучший исследователь», «Лидер года», «Талант года», «Интеллект года», «Лучший по «Робототехнике», «Лучший творческий коллектив», «Лучший спортсмен года» ааттар ыайылаахтара, бастынгын чууталлар бэлэлтэнэизхэрэ.

Анастасия КОРЯКИНА

Бэлиэ күннэр

Ахсынны 20 күнгэр П.И. Сивцев аатынан Намнаафы историко-этнографический музейга «Саха» көрдөрөр инициинэрх хампааны Намнаафы филиала 25 сыйлаах үүблүүйнэй тэрээнин чэрчитин «Нам дуораана» дийн быстапка арылана.

Норуокка этэллэрин курдук, «бэбээхэнгигээ» суюх бүгүнгүү суюх, бүгүнгүүтээ суюх сарсынны күн үүммээт». Ол аата олох чыпчыллан да түгэнгээр бысттан хаалбакка, биир кэм иннин дийки айанын. Быстапкаа үйэлээх үтүе баай бынытынан история кэрхните буолар 25 сыйлаа студия үзэхтээрэ тутта-илдээ сыйлдыбыт малларын, араас түгэннэри үтүе бэлэх онгостубут өйдбүнүүх хаартыскаларын дьон дүүлүлгээр таахар төрүттээх түүхлэг буолла. «Саха» национальный көрдөрөр инициинэрх хампааны Намнаафы филиала 1991 сыйлаахха балааны 11 күнгэр Саха АССР үрдүүн депутатын сэбиэтийн уурааынан, бастаки оройуоннааы видеостудия тэриллэйт. Бастаки дыриктэрийн Иннокентий Захарович Кривошапкин анаммыт. Ыкса сибээстээн общественнохи, тэрилтэлэри ыытта үлэлэббиттэр. Телевидение үлэтигэр технологичийн сайдын үүхээхтийнан Иннокентий Александрович Гаврил Петрович Шишкин онготтунэн буолбут. Бүгүнгүү күнгээ студия 6 үлэхтээх.

2015 сыйлан «Саха» национальный көрдөрөр инициинэрх хампааны Намнаафы филиалин студиян салайааччыгын Иннокентий Александрович Кривошапкин үлэллир.

Тэрээнини Ньургуйна Романова, Александр Колмогоров иилээн-саалалаан ыыттылар.

Бынтыллан кэлбйт ыалдыгт

ҮЙЭЛЭХ ҮТҮӨ БАЙ

Ыппаранан тэрилгэ көнөн, соунунары, араас бирииллэри бэлэмнигээ хаячыстыба өттүнэн сайдарыг төхүү күүс буолбут. Студия техническэй өттүнэн сайдыгыта, сандарыгт өттүнэн сайдыгыта, сандарыгт өттүнэн сайдыгыта Гаврил Петрович Шишкин онготтунэн буолбут. Бүгүнгүү күнгээ студия 6 үлэхтээх.

2015 сыйлан «Саха» национальный көрдөрөр инициинэрх хампааны Намнаафы филиалин студиян салайааччыгын Иннокентий Александрович Гаврил Петрович Шишкин өттүнэн буолбут. Бынтыллан кэлбйт ыалдыгт

И.Е. Винокуров төрөөбүтээ 120 сыйлагар

Ахсынны 13-15 күннэригээр Нам улууңуттан Хатын Арыы орто оскуолатын алын сүүхөх учуутала Галина Семёнова, Хатыркытан М.К. Аммосов аатынан государственность музейн научный сотрудник Станислав Дьяконов уонна Кобекон дыаалтатын специалиха Гаврил Ядрихинской ыраах үүхүк сыйтар Өлөөн улууңугар баран кэллилэр.

Өлөөнгө тийиэн оройуон тэрилтэлэрийн салайааччыларын, актыбыыс ыччытын, оскуола овзоруун ыытта көрсүүбүттэр. Мантан илдьбит хаартысканан, видеонаан онгортут слайддарын көрдөрбүттэр. Баран кэлбйт специалистар бэлиэтийлэрийн, Илья Егоровиы олус ытыктыллар, онноюбор киниэхэ аанаан «Винокуров айыларын» ыытальлар эбит. Дыаалталаарын дьиэтин ат-тагар И.Е. Винокурова анаан пааматыннык туроурбуттар. Оройуонга кини аатынан, ессе санга Намской дийн уулуссалар бааллар эбит.

Специалистарбыт атын улууска Илья Егорович аатын туттарыаа.

Улуус нэхилиэктэригээр Сэтинны 11 күнгэр муус огоонктыары онгурууга Сахабыт сиригээр эрэ буолбака, бүтүн ал дойдуга кизэнгик биллийт биир дойдулаахпыт В.А. Аргунов анал бирийнгэр күрэх ыыттылынна. Барыта 5 хамаандын ыыттынына. Муус скульптурулар күн агтарын инигээр «Кэнчээри» обосаадын тэлгэхэтигэр дьэндэйэн таыстылар. Маастар Василий Артемьевич ыайытынан-кэрдийнин, сүбэтийн-аматынан хамаандалар тигинэччи үлэлээтилэр.

Түмүккэ Гран-при – В.В. Винокуров, С.С. Куличкин (МЧС) – «Куобахчаннаар», 1 миэстэ – А.И. Старков, М.А. Федоров –

КИЭН ТУТТУУ – ЫТЫК ИЭСПИТ

хайдахтаах курдук үрдүктүк сыйналылларын, киэн тутталларын илэ хараахтарынан көрөн, манна эмээ оннук хабааннаах үлэни ыыттарга сыйлосорук туроуронан кэллилэр. Быччапыт бэйэбитет киэн тут-

тар киёнбитет аатын үйэтитигээ үлэлэхэллэрэ, кини үлэлэбитет хамнаабыт улуустарыг тийиэн билсэн-көрсөн кэллилэрэ хайдахтаах сүол.

А. СОЗОНОВА

КЫРАЧААННАРГА – БЭЛЭХ

«Бөтүүкчээн», 2 миэстэ – В.Н. Захаров, Г.И. Охлопков, 3 миэстэ – Д.М. Винокуров, И.И. Винокуров – «Чебурашка» буоллулар. Оскуола үөрэнэччилэрэ Охлопков Айгылаан, Сандулин Артур «Саха бухатыра» огоонугуунан кыттыннылар.

Хамаандалар анал бириис таинан спонсордар бириистэрийн нэн на баарадаланылар.

Оюо-саад колективын аатыттаан (сэб. Л.И. Дьяконова) маастар В.А. Аргуновка, спонсордарга Р.И. Новиковка, П.В. Винокуровка, оюо-саадын бэлэгээтийн таин.

Инникитин даааны муус огоонктыарын дьарыктанар дьон утумнааччылары үгүс буоллуннанар. Бу курдук куруутун кырачааннары үөрээ сыйлдын!

Р.С. ЯДРИХИНСКАЯ,
Модут

Суртуу - 2017

Нам улууңгар 1935 сый алтынны 5 күнүттөн тахсар ханыапты 81 сааын туулла. Улус ханыат олохпуптун, күннээби түбүкпүтүн, дьон-сөргө үлэтин-хамнаын, үерүүтүн-кынгылжатын үллэстэр, инициаторлор.

Бу күннэргэ 2017 сыйга сурутуу бара турар.

Билигин дьон ватсапка озунна. Ватсабынан күннээби сонуннары бэйэ икки ардыгар ырытыйны, ыйыталааны буолар. Элбэх кини биир кынгыланын эргизэ сыйлдан, кырдыхык-сымыйя инициаторлор. Билигин хайда да кэмнээбэр мөккүрдээх да, итэвэйбэд да сонуннаргын төнөтө үлэтилжатын-сымыйятын ханыаттан аафын, чуолкайын бынаар пар кэм кэллэ.

Быгыбыт алыстыбаттан убулэнэр юридический бирааптаах ханыат сонуна, инициаторлор сыйна-халты

Баллыны улуустарга

«Энсиэли» ханыакка Мэнэ Хангалас Моорук нэхилиэгийн Суола дэрийнэтигээр суюлу ахар үерүүлэх түгэнигээр, сэтийнны 9 күнүгээр, Аппааныттан урбаанын В.И. Соловьев биргээдээ 5,5 км суюлу онгорбутуугар нэхилиэг олохтооткоро улаханын махтамыттарын туунан тахсыбыта. Ол кэнин сэтийнны 30 күнүгээр 30-ча ыалгааса холбомуттарын туунан үерүүлэх сурх кэллэ. Аны ахсынны бастакы күннэригээр «Кырдыхыбат кырдыхаас Моорукпут» дээн нэхилиэг түүнан иккиси кинигэ бэчээтэнэн тааыста. Кинигэн СӨ үтүүлэх учуутала, литературний музей сэбиэдиссэ-

Үтүө кини аата үйэлэргэ умнууллубат

Ефим Шапошников түнүнан суруллубуттары аахтажа, төрөбүт сирэ Хамааттаа сирин-үотүн кытта сибээстээх. Ол курдук, Долохон, Сындыстаах, Даадар төрөн-үескээн ааслыг сирдээр. Бу өрүс салаатын кыйя сыйтар, уркуккүттэн дьон сөбүлээн олохсуйбут миэстэлэрэ. Манна бишигти дьоммут олорон, үлэлэнэн ааспүттара. Биниги Долохон миньнэгэс байанаанынтын сиэн улааппүпгүйт. Ону Ефим Шапошников эмиз ово буолан байаанынтынан, дөлүүнэннээн сибэйтэ, бу кыттын устун сүүрбүт-көлпүт күннэридээ, салаа ыраас уутугар умсаахтаабыту буолуудо диэн ханылаана санаанылабын. Ефим Михайлович ово худоончунтуугун бывынтынан биниэхэ олус үндү. Кини урууийдаабыт оюолоро - сирэйдийн-харахтын, тангастьын-саптын таяа си-

НААДАЛААХ ХАҢЫАТ

буолбата чуолкай. Соконуунан ыйытагра да ирдэбильлэх буоллаа.

Улусуспут эдэр-эмэн дьонун үлэтин-хамнаын, кырдыхаастар хайдах олороллон, баарбытын-суюхпуптун ханыаттан истэ-аафа олорбут. Тыа ханаайыстыбатын, оскуула, ово саадын, бары салайар, хааччыбар тэрилтэлэр, мааыннын үлэлзирин, үбүлүүдээр, эвэрдэлэр, хомолтоо түгээнэр тустарынан – барытын ханыаттан истэвийн, билэвийн.

Сударыстыба ыйтар политиката, улуус салалтата, араас социальний тэрилтэлэр, ОДЬЮОКХ, полуок, полиция, бэтэрийнээр сулууспа, балыыха, гаас оттуугунаан хааччыбар тэрилтэлэр, уот, почта, бааннаар ирдэбильлээр, ыйтар үлэлэрэх ханыакка эрэ

чуолкайдык тахсар. Пенсияяа уларыыылар, социальний көмө дынгнээвийн ханыаттан эрэ билэвийн. Тутуу хайысхастыгар араас бырагырааммалары, ипотека уларыыыларын, араас тарильтар тустарынан – дьонгно тунаалаабы «Энсиэлийтэн» булаавын. Көмө хантан, хайдах кэлэрин эн ханыаты аафын билэвийн.

«Боско гектар», оттуур ходуналарбыт, унаайбаларбыт, элбэх овлоохторго көмө сир, гаас, уот сынанытгар мөккүрдэри ханыат нөнгө кэтээн олорбут. Бу инициаторлор сыйна-халты тиэридээ. Сүүс кини санаата сүүс ангы араахсыа.

Онон, бу хаалбыт күннэргэ улууспут ханыатыгар, «Энсиэлиг», суруйтарыаха, дынгнээх сонуннаар билиххээ

ҮӨРҮҮЛЭРИН ҮЛЛЭСТИЭБИН

йэ, 50-н тахса сыл учууталлаабыт, саха тылын сайдынтыгар улахан орууллаах, 84 саастаах сээркээн сээннинт Аполлон Михайлович Апримов хомуйан, танган, суруйран таартарда.

Нам улууңгар Мэнэ Хангаластан террэтихтэр, кийинтэр, күтүүтэр элбэхтэр чуолкай. Баллыны ыйтар улууспут нэхилиэгийн үс үерүүлэх түгэнэ үтүе сонун буолуудаан суруйран буоллаа.

1936 сыйлаахха Суола урээбэр ууну хаайар, ходуна-

ны нүөлсүтэр Шестаков бынтын дийн олтартан быынт норуут күүнүнэн тутуллубута. Ити быынт баччаа дээрэ нэхилиэг дьонун ийтэн-ахатан олорор. Оччолорго дьон-сөргэ аны сут-кураан хаарыбат буоллаа дийн олус үөрбүтээ. Бу күннэргэ бутүн нэхилиэг эмиз үердэ-котте.

Нам улууңун олохтооткоро, Мооруктары кытта үерүүлэх түгэнэ үллэстиэбин!

Константин ЕРЕМЕЕВ-ТИЛИН, Кыннал Сыыр

ХААРТЫСКАТТАН КЭПСЭЭН

рин оболорун уобарастарын дынгнээх сиэркилэтэ. Кус обогоруун кытта сөгүүлээчилэр, тустан мадыктаар уолаттар, Мэхэлээчэн булчут кэпсээн геройдара – бу барытаа миэхэ Бардыалаах сайлык оболоруун санатар.

Художник Ефим Михайлович Шапошников аата мин кулгаахпар истигнүүк кийэр, ийнхэрчтэй ийиллэр. Кини араспаанын таатын кытта бийр. Онон биир эрэ араспаанынлаах буолбакка, аймахтын буолаллар.

Ийм Винокурова Ульяна Григорьевна Бардыалаах сайлыг гар олордууна, Ефим Шапошников кинизэх тахса сыйдаанынчиргэ түстүүт хаартыскаата биниги альбомуттарын хараллаа сыйлдэр. Хаартыскава Бардыалаах сайлыгын илин ёттүгэр, ус мас бүтэй аттыгар

ийэм, эдийнийим Ира быраатынан Ванялын (ийэм эдийнийин тулаайах хаалбыт оболоро), мин уонна Ефим Шапошников турбыт. Бу хаартысканы ово эрдэхпүттэн сайлык дьонун кытта бэрт мааны, долгуннаах баттаахаа, ис кирих дьүүннээх кини туарын сонругу көрөрүм. Саха норуутун биир биллилэх худоончунуга Е.М. Шапошниковы кытта или (бэйэм сааспынан суюттаахлын) 1956 сыйлаахха түспүпгүт быынылаах, сээрэйдэххэ, Ефим Шапошниковын фотоаппаратынан буолаллар.

Бу кыра бэлэтийнин Нам дьон биир киэт туттар кинибийт Ефим Михайлович Шапошниковын бийын отыйн 16 күнүгээр төрөбүтээ 90 саанаа буолбутун ахтан аахаарын сурдийдум.

М.Г. ВИНОКУРОВА,
Хамааттаа

ТҮӨЛБЭНЭН КИИНЭ ҮСТАБЫТ

Герасим Афанасьевич, Мальцев Гаврил Семенович, Охлопков Петр Васильевич, Округин Василий Васильевич уонна Винокуров Алексей Петрович кэргэн Винокурова Валентина Прокопьевна туттуулар.

Быыыл түүлбэлэр икки ардыларыгар кинэ устуутугар куонкуурс биллэриллибите. Уопсай алта түүлбэх кыттына. Куонкуурс дьүүлүлүүр сүбэйтэ: В.Д. Попова, П. Сивцев аатынан Намнааын историа уонна этнография музеийн киновидеоархыбын сэбиэдиссэйз, Н.Г. Романова, «Саха» НКИК Намнааын филиалин редактора уонна А.И. Васильев, «Чоороон» СК режиссера манын түмүк таахарда. Ол курдук, «Молодежный дебют» номинацияны «Сахарба» түүлбэх (сал. Л.Д. Максимова, Аппааны), киннэлэриин ааты «Сылаас»;

Н.Д. СИВЦЕВА —
НАМЫНЫА, Аппааны

Спорт — дъулуур, спорт — тулуур

ОХЛОПКОВТАР БИРИИСТЭРИГЭР

Бу ый сажаланытаа КСК манеңигар Охлопковтар спортивней дьиз кэрэгэн бириишигээр улахан дьонгно сүүрүү күрээ буолан ааста. Күрэхтэнийнгэ улуус нэхилиэгээрттэн 37 спортсмен кыттынын ылла.

Түмүк манын буолла: 60 м кэрэ ангардара Сидорова Айтина (Нам) 8.60 бириэмэнээ калэн баастаа, иккис Иванова Ангелина (Хамаатта) бириэмэтэ 8.62, үнүс Намылова Женя (Нам) көрдөрүүтээ 8.80.; эр дьонгно: Попов Владислав (Модут) — I м. (6.90.), Чупров Михаил (Нам) — II м. (7.03.), Гоголев Алекс (Хатырык) — III м. (7.18.). 1500 м кэрэ ангардара: Мутовина Елена (Хамаатта) — I м. (5.20.55.), Осипова Сардаана (Аппааны) — II м. (5.28.42.), Савинова Алена (Хамаатта) — III м. (5.32.58.). 3000 м эр дьонгно: Васильев Айсен (Нам) — I м. (9.30.01.), Флегонтов Сандал (Нам) — II м. (9.49.18.), Дмитриев Михаил (Хамаатта) — III м. (10.45.19.). Бары миэстэлэспит спортыннараа мэтээллэр, грамоталар, ону тэнзэ Охлопковтар спортивней дьиз кэрэгэн ааттарыгтан сынаалаах бириистэр туттарылнындар.

Бу тэрээнини чэлчэки атлетика тренердэр К.М. Шелковникова, В.В. Зюськов, Н.М. Гоголева, С.В. Кисанаева уонна Клавдия Михайловна кыртгыттара Василиса, Шура, Наташа, уола Леонид Васильевич көмөлөөн ыттылыар. Охлопковтар дьиз кэрэгтээр ааттарыгтан Дьюкууский куораттан Татьяна, Юрий Луковцевтар, И Хомустаахтан Семен, Иван, Григорий Охлопковтар калэн кыттынын ылбыгыттара күрэхтэнийни киэрэгтээ. Үерүүлэх ахыллыгы Нам улууңун спорт управлениетин сүрүүнүүр специалина С.А. Софонов, күрхэ кылаабынай судьбийт, хайынга CR спордун маастара, РФ спорка уонна физический культура туйгуна К.М. Шелковникова, Охлопковтар дьиз кэрэгэн эдьийдэр, бастакы овонон күн сирин көрбүт, Татьяна Михайловна кыттынын ылмылар.

Ахсынны 17-18 күннэригээр улуус комплексней спартакиадын чэрчиин баскетбол, фитнес-аэробика күрэхтэнийлэрэ буолан ааста. Күрэхтэр КСК-даа уонна Хамаатта «Эрчим» спортсаалатыгар ыттылындар.

Баскетбол күрэхтэнийтэгээр улуус нэхилиэгээрттэн барытаа 13 хамаанда, 104 спортсмен ыттынын. Иккис сиринэн олус хатынылаах, бирииди очкууонан биынаарылаах кириллээр кэннилэрийттэн түмүк манын буолла. Бастакы бөлөххэ: I м. – Ленский нэхилиэз, II м. – Хамаатта, III м. – I Хомустаах; иккис бөлөххэ: I м. – II Хомустаах, II м. – Бөтүн, III м. – Намнааы техникиум.

Иккис күн Хамааттаа фитнес-аэробика буолла. Манна уопсайа 9 хамаанда, 54 күрэхтэйнээччи ыттынын. Фитнес-аэробикаа кини ылбыгчча күрэхтэспээт, ол эрэн син балайдыа хамаанда кэлэн кыттынын ылбыгыткаа көрөөчүлэри сэргэхситтэ. Күрэхтэний түмүгүнэн бастакы бөлөххэ: I м. – Хамаатта, II м. – I Хомустаах, III м. – Партизан; иккис бөлөххэ: I м. – Түбэ, II м. – Никольский, III м. – Намнааы техникиум.

Аны кэлэр өрөүллэлэргэ Хамаатта «Эрчим» спортсаалатыгар улуус комплексней спартакиадын бүтэхийн ылбээ буолар. Сыл тумгүнэн киминники үүнгээ тахсарын тынгаанынаах волейбол күрээ биынаарыгаа.

И. УВАРОВСКАЙ — КУРУЛГЭН

ОСТУОЛ ООННЬУУТА САЙДАР

Нам улууңгар 1 Хомустаах нэхилиэгээр «Сайдыы» ово айымнытын дьизтигээр хабылык, хаамыска курууыга 2013 сыйтан утумнаахтын үлэлээз (сал. А.П. Ушницкий, СР үөрбэрийттин туйгуна), оболор оонньюур таынминаа биллэ сайыннаа. Ону араас таынминаах күрэхтэнийгэ ситинийлэрэ туохуулур. Тимофеева Рената спорт маастарын нуорматын толоруута, 2015 сый тумгүнэн «Сыл бастыг спортомснаа», Андрей Петрович «Сыл бастыг тренэрэ» ааттары ылбырлыгээлэри. Андрей Петрович үлэлээбитин устата хабылык, хаамысканы улускаа оболорго эрэ буолбакка, улахан дьонгно эмий сайдыннаар үлээн тэрийэн, улуускаа Федерация тэриллэн, күн бүгүн спорту бу көрүнгүн сэнгээрээччи, сэргээччи элбэх. К.А. Олесов бирииэмийн аахысбакка, ылсан үлэлэхэрийн бэлиэтигит.

«Хабылык, хаамыска» курууогун ыбайылгы үөрэх дылытттан тренер А.Т. Андросова салайан үлэлэтиэр.

Манчаары оонньюуларын көрсө бу сый сэтийн 25-26 күннэригээр Федэрация уонна спорт управлениетин тэрийиилэринэн, улуус хамаандын таатын кийтэхүүнээтийгээр ыттынын. Чурапчыяа Республика Федэрацийн Кубогын күрэхтэйнитийгээр ыт

ЭДЭР КОЛЛЕКТИВ КЭСКИЛИ ТҮСТҮҮР

Ахсынны 24 күнүгөр «Саха» көрдөрөр-иинтийнэрээр компания филиала төрүт-тэммитэ 25 салын туолар. Билингни туругунан ытык бэлий үбүлүөйдээх күммүтүгээр тиритэ-хорута сындалжаннаахтык бэлэмнэнэ сыйльдьабыт.

Кылгастык историяны сэгэтэн кэпсээтэххэ, Кривошапкин Иннокентий Захарович Энгисиллэр Энгисиэли хотогтуяг сөнтөөх суолу тобулан, телевидениени са-йыннаарбыйт кишибитинэн буолар.

Ильин архын кийиндүүлгөн буллар. Уйнан сыллыктар тухары угч уларыйы-тэлэрийн буолара саарбаяа суох, ону кытта дүүрэлийн үлэнийтэр эмийэг уларыйяллар. Филиалынтыг гар уопсайа б киши баар. Александр Колмогоров 2011 сыллаахтан корреспондент быннытынан үлэлийр. Кини быстахаа камгэ, бийр сыл курдук, дэвллоох Дьюокуский куоракка «Саха» НЖИК сонуннарыг гар кор- Билигин сүрүн үлэбидиттээ ураты олохтоо эфири сөргүтээ. Үлэлэтээ сыйлдьабыт. Маны сэргээс сылга туярта уулас бাযныгын Александр Атласовы кытта араадтиэмбэ ахаас эфиргэ тахсабы Нэнчилиэннээвэ сонуннары кэпширибитигэр, сырдатарбытыгага билингни ирдэбильгэ эпшиэттийн тэрилийн толору хааччыллаа олоробут.

**И.А. КРИВОШАПКИН
«Саха» НКИК Намнааы
филиалын директора**

УЛУУС ИСТОРИЯТЫГАР — САНГА СИРЭЙДЭЭХ

Ааспыт үйэ 90-с сыллар сағаланылыры дойду үрдүнэн реформалар, санға санаалар, көрүүлэр, тэрээниннэр кэмнэрэ эт. Нам улууңугар олохтоо телевидениены тэрийнэххэ диэн идеяны Иннокентий Захарович Кривошапкин көтөхпүтэ. Аан бастаан эфиргэ тахсыбыптыт — умнүллубат түгэн.

Нэхилизнийээс олохтоох телевидение тухох оруулламмыгтай? Билигин ырытан санаатаха, санга тэриллибит «Нам» телерадиокиин үзлэнтэрэ оччотоою кэмнээ сунгкэн оруулуу толорбут эбигит. Иннокентий Захарович биңиги үлэббитин сөпкө сыйаллаан, салайан нэхилизнийээс тунаалаах информацияны сүнгальык уонна быыстала суюх тиэрдэрэг соруктуур этэ. Тухох эмит чэгчэтгээ, сокуонгна уларыйы киирбит буулдаына, куоталаан-куоталаан эфиргэ танаараарбыт. Оперативнай этибит. Ол сыйларга Советской Союз ынъиллан, айтыраанын-тобуллуу биризмээт этэ. Ити быынлык кэмнээ олохтоох «Нам» ТРК (телерадиокиин) оруулаа күүстээх этэ. Нэхилизний, биллэн туран, оловор-дъянааар туннанава.

Иннокентий Захарович улэ-
ниттэргээр ураты болжомто-
лоох, муударай, тактичнай
сыньяннаах салайааччы этэ.
Эдэр буоллахпыйт, сынха-халты
туттуу, албас сангары, сата-
абаппыйт да син баар буолла-
ва. Ону Иннокентий Захарович
жонид мультиклимынга огс-
рон холонор этэ. Бары да талаа-
наах уолаттар этэ. Василий ўэрз-
көтө устара, кынамнылаах ба-
յайы этэ. Кыаллыйбат, сатамма-
диэн кинилэргэ суух этэ. Саама
эрэллээх, тутаах уолаттарбытын
таптаан «көстүбэт фронт байыа-
стара» диэн ааттыырбыт.

ханан дағынан ән сыйнағын малтасчы эпшет, тарбаынан ыйбат. Кызынырбат. Мөхпел. Этэр буоллағына куруук ханарыттан этрээ. Тус байым ону ёйдүүр уонна ылынар этим.

Иннокентий Захарович партийнай оскууланы ааспүт, уопуттаах советской-партийнай үлэхит буолан, үлэни сөпкө тэрийэн, септөөх кадрдары бэйэтин тула түмэн, дойду саамай ыарахран кэмигэр биһигэ олохтоох төлөвидеенбай сырдатар, информационнай, үерэтэр функцияларын утуу субастаахтык

телемарафоннары ыыптыптыг.
Журналист идэлээ Марина Кононова намын куоланын радионан истээчилэр өйдүүр буулгохтаахтар, Марина Владимировна элбэх сэргэх, баай ис хохонноо биэриилэрэ дьону тардара. Александр Кириллин, онтон Андрей Замятин тус-туспа тыгар санга сирэй буолан кири битэ 25 салын туолла! Биниг саалаабыгтын солбук көлүү нэ өссө сайыннаран, үйэнэ кытта тэнгэг хаамсан эрэллэхтийн аймнылаахтык үлэлээтин!

Мин 1989 сүллаахха үөрэхпин бутэрээт, Камчатка да үс сыл үлэлээббитим, онно олохтоох кыра телестудия арыммыгыт. Онно дойдубар маныгы арыйбыт киши дизн санаабытим. 1992 с. Намнааы телестудияя үллэли киирбитим. Аппаратураа сыйыннаах буоламмын сангаттан санганы толкуйдаан, техническэй ёттуунэн ыараахан бајай усуулобуйада ахаас эфирдэри араас сирдэртэн бизэррбит. Кэнники НВК «Саха» олохтоох телестудиялары түмэн семинардары тэрийэр буолбута. Онно Иннокентий Захарович миигин наар илдээ сылдьара, кэлин санаатахха, бэлэмнээбйт эбйт. 2003 с. олохтоох телестудиялар НВК-ба филиал буолалларыг миигин Кривошапкин И.З. бэйзитэн оннугар салайааччы онгорбууга.

НВК филиала буоламмыт биңги соңуннарбытын, биәри-иіләрбитин республика бүттүүнэ көрөр буолбута. Матырый-аалы бәләмнәэһин, суруйуу, монтажтааһын тосту уларыйбыта. Бәрилләр матырыйа ал хаачыстыбатын хонтуруола күүхүрбүтә. Онон сибәэстәэн үләниттәрбин курракка ыыткан, нәдиәлә курдук, НВК-а бәйәтигәр үләлэтән уопут бөвө буолан кәләлләрэ уонна республика улахан тэрәенниңнәригәр, Ман-

«Саха» НКИК Намнаафы филиала аан бастаан тэриллиитигэр Народнай депутаттар Нам оройуонунаафы советтарын Президиумун 1991 сыллаах балаан ыйын 11 күнүгэргэ «Оройуоннаафы видеостудияны тэрийин тухуван» дизн № 19-2 бынаарыбынан тэриллибитэ. Бынаарыга оччотоою райсовет председателэ Д.Ф. Алексеев уонна райсовет дыалаларын суроннээччи Д.П. Корякин илии баттаабыттар.

Бастаан оператор Александр Чупровтуун иккис эрэ этибит. Атын үлэнийттэрбийт үлэлэрин кэнниттэн кэлэн көмөлөхөн үлэлийиллэрэ. Камераттан толлубакка ингизэн суюх сангараан барар дьонноруулан культура үлэнийттэрэ буолалларынан, бастаки диктордарбытынан Марина Коркарева, Николай Жирков буол-буттара.

Студиябыт биир сүрүн уратынын баастаан тэриллиэвт-тэн оройуон общественноын көмөтүгэр тирэннитэ буолута. Бинигийн үтүүбөт ону тэрийэхин эрэ буолуо. Санга тэрил буулнарбытыг гар къахтаах тэрилтэлэр - очтооюу Коммунэнэрго, газовиктар, Роман Шапошников, «Быйынг» ХАО, салайааччи Руслан Окороков, онтон да атыттар үбүнэн көмөлөспүттэрэ. Ити студия туhatыг гар вытыллыбыт тэрээхиннэр бу улуус нэхилиэн-нъэтин үлэтин бүтүнчүүтүн сырдатар, утуону-мекүнү барытын ырытынгар, сүбэ-ама биэрэр маасабай нымыла эбйт дизн өйдөбүлү ческаппиттара.

10 каналга үзлэлир ТРА-30 дийн бэйббит передатчыкпытынан туhamмыпбыт. Бастакы эфиргэ тахсыбыт 1991 сый ахсынны 22 күнүттэн 23 күнүнээви туунэ этгээдийнээс. Ити күнү олохтоох телестудия төрөөбүт күнүнэн ааён, бу байлыг төрдүс төгүлүн бэлиэтийбит.

Бэйэббит передатчикаах буоламмыт, эфиргэ тахсын бириэмээтэ нэдиэлэвэ 7-9 чааска тиййбитэ. Радио редакцията эбилийтэ. Араас хайысхалаахаа программаларбыт, рубрикаларбыт 39-ка тиййэ сүльдьбыйт эббит, ол иин эфиргэ тахсынга чопчу былаан онгоуллара уон-журналистэй.

на ону тутуналлара. Оскуолаларга өвөлор студиялара 9-ка тийэ сыйлдэбыт. Ол курдук, Колпашников Николай Петрович салайаачылаах «Саңарба», «Ою Түрэлбэтийн» студията 1992 сүлтан биир бастакынан үлэллэбигэ, «Мозаика» 2 №-дээх оскуола студията Олег Николаевич Егоров салайаачылаах, «ГИД» (Гимназисты и другие) гимназия, «Чуораанчык» начальний оскуола, «Сириус» Хамаёттата орто оскуолата, «Лингва» саха-французской оскуола, «СТО-ТВ»

ҮЛЭНІЙТ БУОЛБУТ КЫҢАМ

чаары ооннъууларыгар, «Азия оюлоро» Ооннъууларга баран үлээлиир этибит. Онно билсэн-көрсөн, бииргэ үлэлэнхэн, НВК тутаах үлэхиттэрэгтэн уопутылан, кэнники устар матырый-алларбыт хаачыстыбалара билэв тусубута. Технический үлээвэ мизхэ төхүү күүнүнэ уолаттырым Степан Суздалов, Николай, Иннокентий Кривошапкиннаар, Василий Слепцов буолбуттара. Айар-суруйтар талааннаах журналистарбыт Екатерина Эверстова, Оксана Потапова, Лиля Винокурова дьон кэрэхсиир биэриилэрин тахаарлаллара.

Атын улуустар студияларын кытта билсәргө, уопут аастаңаарга учугәйдик үләлзэбитетим. Мәнэ Хангалас филиалынын кытта ыкса үләлзәһербит.

2015 сыл олунныу ыйыттан НВК техническай дирекциятын ПСТ (отдел передвижных средств телевидения) отдельнин начальнигынан үләлэтәэри мишигин көнөрбүттәэр. Бу үләм сүннэз - элбәх камеранан уңуллар тэрээхииннәргэ камераларын туруоран биәрии буолар.

Г.П. ШИШКИН,
филиал директора

ОБЩЕСТВЕННОСКА ТИРЭБИРБИППИТ

студеннаар эдэр ыччакка аналлаах биэриилэрэ, «Көлүкәчэн» З. Винокуров аатынан ово музикальной оскуулата студия тэрийнэн былаан бынтыгынан бэйэлэрэ бэлэмнээбит биэриилэрин бийнэхэг кэлэн эфирэг танааарар этилэр. И Хомустаахха Розалия Сысоляттина салайааччылаах «Кэнгэмэ», Хатырыкка Светлана Дьяконова салайааччылаах «Хатырык», Кёбөкенгэ Февронья Потапова салайааччылаах «Тараџана». Кинилэр бэйэлэрэ эмийс оюногорго анаалаах студиялары аһан улэлэштигэрэ.

Гаврил Петрович Шишкин «Саха» НКИК улахан концертары, стадионтан биэриилэри салайар инженер буола үүнээвэ. Студияттан улууңу салайсар кадрдар ууммуттэрэ. Дмитрий Панкрайевич Корякин улуус баылыгын сабжана Марина Кокарева олох-дъянах болпуруустарын дъянаайар баылык солбуяааччытынан үлэлээбйтэ, Александр Кириллин, Иван Новиков өрсүлларга культура улуустааы управляемын салайбыттара, Марина Кононова Покровская ижаралтээр чистыгыншижигээр

лары апап үлэлэшпиттэрэ. Үрэх управлениетын инициалын Г.Г. Алексеева салайааччылаах «Аргыс», киэн программаах, көрөөччулэр кэтэхээр бизриилэргэр кубулийбут дъяхталлар улуустааыс сэбиэтгэрийн «Дъүгэ» дийн рубрикалара. Онон улуус тэрилтэлэрээ студия улзтийн кытта бына сибээхины быспат этилэр. Ону тэрийбит, оннугар туруорбурт дьонунан режиссер Марина Кокарева, редактор-дад Александр Кириллин, Марина Кононова буолаллар. Техническэй ёттуун Ганя Шишкин сайыннарыта. Кэлийн үлэлийн кэлбит Андрей Замятин, Майя Софронова салцаабыттара, араас

санга тының уган биэрэллэрэ. 1995-2000 сыйларга үлээлэбүт улуус баһылыгА Александр Николаевич Ядреев улууска үп хомууругар ынтырын танаарбыта, нэнхилиэннээ өйөөбүтэ. Дьонун ахсаанынан көрөн, хас нэнхилийцэй аайы үбү хомуурицаа сурхадаа барылдубай. Ол рүллүүтэ. Альберт Николаевич Дьяконов улуус барыта телевизоры көрүүтүн хааччылыгы соругун сүтербүтэ. Дмитрий Панкратьевич сабана студия үлэтэс алгаты сайдыбыта. Ол аата минтүөрт баһылыгы кытта студия директорын баһынынан үлээзбэйт эбийин.

Судия бэйэтин историятын харыстаатын, күнтэн күн сайыннардын диэн сааңырбыт кишин алгыссын тиэрдэбин.

И. КРИВОШАПКИН,
студия бастакы директора

